

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

14 päivänä heinäkuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista – Vanhempainvastuu – Asetus (EY) N:o 2201/2003 – 8 artiklan 1 kohta ja 61 artiklan a alakohta – Yleinen toimivalta – Perpetuatio fori -periaate – Lapsen asuinpaikan siirtäminen tuomioistuinmenettelyn aikana Euroopan unionin jäsenvaltiosta vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevaan kolmanteen valtioon

Asiassa C-572/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Högsta domstolen (korkein oikeus, Ruotsi) on esittänyt 14.9.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.9.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

CC

vastaan

VO,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomarit S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi (esittelevä tuomari) ja O. Spineanu-Matei,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, U. Bartl ja M. Hellmann,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään A. Daniel ja A.-L. Desjonquères,
- Euroopan komissio, asiamiehinään P. Carlin ja W. Wils,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, s. 1) 8 artiklan 1 kohdan ja 61 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat CC ja VO ja jossa on kyse VO:n vaatimuksesta saada heidän poikansa M:n huoltajuus Ruotsissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19.10.1996 tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä vuoden 1996 Haagin yleissopimus) ovat ratifioineet tai siihen ovat liittyneet kaikki unionin jäsenvaltiot. Venäjän federaatio liittyi tähän yleissopimukseen vuonna 2012, ja se on ollut voimassa siellä 1.6.2013 alkaen.
- 4 Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen johdanto-osan neljännen perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”vahvistavat periaatteen, jonka mukaan ensisijaisesti on otettava huomioon lapsen etu”.
- 5 Kyseisen yleissopimuksen II luvussa, jonka otsikko on ”Toimivalta”, olevassa 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sen sopimusvaltion oikeus- tai hallintoviranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

2. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, toimivaltaisia viranomaisia ovat uuden asuinpaikkavaltion viranomaiset, jollei 7 artiklan määräyksistä muuta johdu.”
- 6 Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 52 artiklan 2–4 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”2. Tämä yleissopimus ei vaikuta yhden tai useamman sopimusvaltion mahdollisuuteen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevia määräyksiä, sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä olevan sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa.

3. Sopimukset, joita yksi tai useampi sopimusvaltio tekee tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, eivät vaikuta tämän yleissopimuksen määräysten soveltamiseen sellaisten valtioiden ja muiden sopimusvaltioiden välillä.

4. Edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin.”

Unionin oikeus

7 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12 ja 33 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(12) Tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. Niinpä toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen huoltajien sovittua toisin.

– –

(33) Tässä asetuksessa tunnustetaan perusoikeudet ja noudatetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteita. Siinä pyritään varmistamaan varsinkin Euroopan unionin perusoikeuskirjan 24 artiklassa tunnustettujen lapsen perusoikeuksien kunnioittaminen.”

8 Kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan, riippumatta siitä millaisessa tuomioistuimessa asiaa käsitellään, siviilioikeudellisissa asioissa, jotka liittyvät:

- a) avioeroon, asumuseroon tai avioliiton pätemättömäksi julistamiseen;
- b) vanhempainvastuun myöntämiseen, käyttämiseen, siirtämiseen, rajoittamiseen tai lopettamiseen.

2. Edellä 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin asioihin kuuluvat erityisesti:

- a) oikeus lapsen huoltoon ja tapaamisoikeus;

– –”

9 Mainitun asetuksen 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleinen toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan, jollei 9, 10 ja 12 artiklassa toisin säädetä.”

10 Asetuksen N:o 2201/2003 60 artiklassa, jonka otsikko on ”Suhde tiettyihin monenvälisiin yleissopimuksiin”, säädetään, että jäsenvaltioiden välisissä suhteissa kyseisellä asetuksella on etusija suhteessa tiettyihin tässä säännöksessä tyhjentävästi lueteltuihin kansainvälisiin yleissopimuksiin siltä osin kuin ne koskevat kyseisen asetuksen piiriin kuuluvia asioita.

- 11 Mainitun asetuksen 61 artiklassa, jonka otsikko on ”Suhde [vuoden 1996 Haagin yleissopimukseen]”, säädetään seuraavaa:

”Kun on kyse tämän asetuksen ja [vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen] välisestä suhteesta, tätä asetusta sovelletaan:

- a) kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella;
- b) jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella siinäkin tapauksessa, että kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on mainitun yleissopimuksen sopimuspuoli.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 12 M syntyi vuonna 2011 Ruotsissa, ja hänen äitinsä on CC. CC on ollut yksin M:n huoltaja tämän syntymästä lähtien. M asui Ruotsissa lokakuuhun 2019 saakka.
- 13 Lokakuussa 2019 M aloitti opiskelun sisäoppilaitoksessa Venäjän federaation alueella.
- 14 M:n isä VO toimitti joulukuussa 2019 haastehakemuksen toimivaltaiseen tingsrätteniin (käräjäoikeus, Ruotsi) haasteen antamiseksi CC:lle ja vaati ensisijaisesti, että M:n huolto uskottaisiin yksin hänelle ja että M asuisi vakituisesti hänen luonaan Ruotsissa. CC vaati, että tingsrätten jättäisi VO:n kanteen tutkimatta, koska M:n asuinpaikka on ollut Venäjällä lokakuusta 2019 lähtien eikä ruotsalaisilla tuomioistuimilla näin ollen ole alueellista toimivaltaa.
- 15 Tingsrätten hylkäsi CC:n esittämän tutkimatta jättämistä koskevan vaatimuksen sillä perusteella, että M:n asuinpaikkaa ei ollut kanteen nostamisen ajankohtana siirretty Venäjälle. Kyseinen tuomioistuin antoi väliaikaisen määräyksen, jolla M:n huolto uskottiin yksin VO:lle.
- 16 Hovrätten över Skåne och Blekinge (Skånen ja Blekingen hovioikeus, Ruotsi) pysytti tingsrättenin ratkaisun, jonka mukaan ruotsalaiset tuomioistuimet ovat toimivaltaisia asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan nojalla. Kyseinen tuomioistuin kumosi kuitenkin tingsrättenin ratkaisun, jolla M:n huolto uskottiin väliaikaisesti yksin VO:lle.
- 17 CC saattoi asian ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen eli Högsta domstolenin (korkein oikeus, Ruotsi) käsiteltäväksi ja pyysi valituslupaa Hovrätten över Skåne och Blekingen ratkaisun osalta ja sitä, että Högsta domstolen esittäisi unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asetuksen N:o 2201/2003 61 artiklan tulkinnasta. CC täsmentää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että hän on nostanut M:n huoltajuudesta kanteen venäläisessä tuomioistuimessa, joka 20.11.2020 antamallaan ratkaisulla totesi olevansa toimivaltainen tutkimaan kaikki vanhempainvastuuta koskevat kysymykset M:n osalta.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan esiin nousseet kysymykset koskevat yhtäältä sitä, sovelletaanko perpetuatio fori -periaatetta, sellaisena kuin se ilmenee asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdasta, tilanteessa, jossa lapsen asuinpaikka siirtyy vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevaan kolmanteen valtioon, ja toisaalta sitä, mikä ajankohta on merkityksellinen arvioitaessa lapsen asuinpaikkaa, kun otetaan huomioon asetuksen N:o 2201/2003 61 artiklan a alakohdassa säädetty ensisijaisuutta koskeva sääntö, ja sitä,

rajoittuuko kyseisen artiklan ulottuvuus jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin vai onko sillä laajempi soveltamisala. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää, että vaikka eräät muiden jäsenvaltioiden tuomioistuimet ovat samankaltaisissa tilanteissa katsoneet, että asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta, tästä kysymyksestä on edelleen eriäviä mielipiteitä oikeuskirjallisuudessa.

- 19 Tässä tilanteessa Högsta domstolen päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko jäsenvaltion tuomioistuin edelleen toimivaltainen [asetuksen N:o 2201/2003] 8 artiklan 1 kohdan nojalla, jos asiassa kyseessä olevan lapsen asuinpaikka siirtyy tuomioistuinmenettelyn aikana jäsenvaltiosta vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevaan kolmanteen valtioon (vrt. asetuksen 61 artikla)?”

Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt nyt kyseessä olevan asian käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklassa määrätystä nopeutetusta menettelyssä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää pyyntönsä tueksi, että pääasia koskee toimivaltakysymystä, joka on ensiarvoisen tärkeää ratkaista ensi tilassa.
- 21 Työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdassa määrätään, että unionin tuomioistuimen presidentti voi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä tai poikkeuksellisesti omasta aloitteestaan päättää esittelevää tuomaria ja julkisasiamiestä kuultuaan, että ennakkoratkaisupyyntö käsitellään nopeutetussa menettelyssä, jos asian laatu edellyttää, että asia käsitellään ensi tilassa.
- 22 Unionin tuomioistuimen presidentti päätti 7.10.2021 esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan, ettei kyseistä pyyntöä ollut syytä hyväksyä, kun otetaan huomioon muun muassa se, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ollut esittänyt mitään nyt käsiteltävän asian olosuhteita koskevaa erityistä seikkaa, joka osoittaisi, että asian laadun vuoksi se olisi käsiteltävä ensi tilassa. Se, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen pääasian nopean ratkaisemisen, ei nimittäin sellaisenaan riitä oikeuttamaan nopeutetun menettelyn käyttämistä työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan mukaisesti, kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee (tuomio 6.10.2021, TOTO ja Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Unionin tuomioistuimen presidentti päätti kuitenkin, että nyt kyseessä olevan asian käsittelylle on annettava etusija työjärjestyksen 53 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 24 Aluksi on syytä huomauttaa yhtäältä, että esitetty kysymys perustuu toteamukseen siitä, että M:n, jonka huolto on oikeudenkäynnin kohteena Ruotsin tuomioistuimissa, asuinpaikka on tuomioistuinmenettelyn aikana tosiasiallisesti siirretty kolmannen valtion alueelle eli Venäjän

federaatioon, joka on vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuoli. Koska unionin oikeuskäytännön mukaan lapsen asuinpaikka, joka vastaa paikkakuntaa, jossa hänellä käytännössä on elinpiirinsä keskus (ks. vastaavasti tuomio 28.6.2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, 42 kohta), on ratkaistava kullekin yksittäistapaukselle erityisten tosiseikkojen kokonaisarvioinnin perusteella (ks. vastaavasti tuomio 28.6.2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, 42 ja 54 kohta), ei ole unionin tuomioistuimen vaan kansallisten tuomioistuinten tehtävä varmistaa, että lapsen asuinpaikka on todella siirtynyt asianomaisen jäsenvaltion alueen ulkopuolelle. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että on otettava huomioon paitsi se, että lapsi on fyysisesti jonkin valtion alueella, myös muita tekijöitä, joista voi ilmetä, että tällainen olinpaikka ei ole millään tavalla väliaikainen tai satunnainen ja että lapsen asuinpaikka ilmentää tiettyä integroitumista sosiaaliseen ympäristöön ja perheympäristöön (ks. vastaavasti tuomio 28.6.2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 25 Toisaalta unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ei ilmene, että M, jonka huolto on hänen syntymästään lähtien ollut yksin CC:llä, olisi viety laittomasti Venäjän federaation alueelle.

Asiakysymys

- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä asetuksen 61 artiklan a alakohdan kanssa, tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuin, jossa on pantu vireille vanhempainvastuuta koskeva oikeusriita, on kyseisen 8 artiklan 1 kohdan nojalla edelleen toimivaltainen ratkaisemaan oikeusriidan, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on tuomioistuinmenettelyn aikana laillisesti siirretty kolmanteen valtioon, joka on vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuoli.
- 27 Asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan mukaan vanhempainvastuuta koskevissa asioissa toimivaltaisista ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana. Niillä on nimittäin maantieteellisen läheisyytensä vuoksi yleensä parhaat edellytykset arvioida, minkä toimenpiteiden toteuttaminen on lapsen edun mukaista (tuomio 23.12.2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 36 kohta).
- 28 Koska asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdassa viitataan ajankohtaan, jona asia on pantu vireille jäsenvaltion tuomioistuimessa, kyseinen säännös ilmentää perpetuatio fori -periaatetta, jonka mukaan kyseinen tuomioistuin ei menetä toimivaltaansa, vaikka kyseessä olevan lapsen asuinpaikka muuttuisi tuomioistuinmenettelyn aikana.
- 29 Kuten unionin tuomioistuin on todennut 17.10.2018 antamassaan tuomiossa UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 33–41 kohta), asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan sanamuodosta tai systematiikasta ei myöskään ilmene, että kyseistä säännöstä olisi katsottava voitavan soveltaa yksinomaan oikeusriitoihin, joissa on kyse jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisistä suhteista. Kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädettyä yleistä toimivaltasääntöä voidaan päinvastoin soveltaa oikeusriitoihin, joissa on kyse jäsenvaltion tuomioistuinten ja kolmannen valtion tuomioistuinten välisistä suhteista.
- 30 Tästä seuraa, että jos ajankohtana, jona asia pannaan vireille jäsenvaltion tuomioistuimessa, kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on tämän jäsenvaltion alueella, kyseinen tuomioistuin on lähtökohtaisesti toimivaltainen vanhempainvastuuta koskevissa asioissa myös silloin, kun oikeusriita liittyy kolmanteen valtioon.

- 31 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, on kuitenkin tarkistettava, onko asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdassa vahvistettua sääntöä sovellettava silloin, kun kolmas valtio, jonka alueelle lapsen asuinpaikka on tämän tuomion 24 kohdassa mainitut kriteerit huomioon ottaen tuomioistuinmenettelyn aikana laillisesti siirtynyt, on vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuoli.
- 32 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 2201/2003 61 artiklan a alakohdassa säädetään, että kun on kyse tämän asetuksen ja vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen välisestä suhteesta, kyseistä asetusta sovelletaan, ”kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella”.
- 33 Kyseisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, että sillä säännellään jäsenvaltioiden, jotka kaikki ovat ratifioineet vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen tai liittyneet siihen, ja kolmansien valtioiden, jotka myös ovat tämän yleissopimuksen sopimuspuolia, välisiä suhteita siten, että asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdassa säädettyä yleistä toimivaltasääntöä ei enää sovelleta, kun lapsen asuinpaikka on tuomioistuinmenettelyn aikana siirtynyt jäsenvaltion alueelta kyseisen yleissopimuksen sopimuspuolena olevan kolmannen valtion alueelle.
- 34 Asetuksen N:o 2201/2003 61 artiklan a alakohdan asiayhteys tukee tätä tulkintaa. Yhtäältä on todettava, että – toisin kuin kyseisen asetuksen 60 artiklassa – 61 artiklan a alakohdassa ei säädetä, että sen soveltamisala rajoittuisi jäsenvaltioiden välisiin suhteisiin.
- 35 Toisaalta on syytä huomauttaa, että mainitun asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa täsmennetään pääasiallisesti, että toimivalta vanhempainvastuuta koskeissa asioissa on sen jäsenvaltion tuomioistuimella, jossa lapsen asuinpaikka on ”asian vireillepanoajankohtana”, mutta saman asetuksen 61 artiklan a alakohdassa ei ole vastaavaa täsmennystä.
- 36 Kuten Saksan ja Ranskan hallitukset ovat kirjallisissa huomautuksissaan korostaneet, tästä seuraa, että – toisin kuin unionin lainsäätäjä on säätänyt kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdan osalta – asetuksen 61 artiklan a alakohdan sanamuodon perusteella voidaan katsoa, että tässä säännöksessä tarkoitettu lapsen asuinpaikka on se asuinpaikka, joka tällä on silloin, kun toimivaltainen tuomioistuin antaa ratkaisunsa, joten jos lapsen asuinpaikka ei kyseisenä ajankohtana ole enää jäsenvaltion alueella vaan vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan kolmannen valtion alueella, on asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan sijaan sovellettava kyseisen yleissopimuksen määräyksiä.
- 37 Tätä tulkintaa tukee asetuksen N:o 2201/2003 61 artiklan b alakohdan sanamuoto, jonka mukaan tätä asetusta sovelletaan ”jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella siinäkin tapauksessa, että kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on sellaisessa [kolmannessa] valtiossa, joka on [vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen] sopimuspuoli”.
- 38 Näin ollen mainitun asetuksen 61 artiklan a ja b alakohdasta yhdessä luettuina seuraa, että asetuksen 8 artiklan 1 kohtaa ei enää sovelleta, jos lapsen asuinpaikka on siirtynyt vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan kolmannen valtion alueelle ennen kuin jäsenvaltion toimivaltainen tuomioistuin, jossa vanhempainvastuuta koskeva oikeusriita on pantu vireille, on antanut ratkaisunsa. Jos lapsen asuinpaikka sen sijaan muuttuu sen jälkeen, kun kyseinen tuomioistuin on antanut ratkaisunsa, tämä muutos ei kyseisen asetuksen 61 artiklan b alakohdan mukaan ole esteenä sille, että kyseisen asetuksen säännöksiä sovelletaan tällaisen ratkaisun tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella.

- 39 Asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohtaa koskeva asetuksen 61 artiklan a alakohdassa säädetty rajoitus, jota sovelletaan siitä lähtien, kun lapsen asuinpaikka ei enää ole jäsenvaltion alueella vaan vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan kolmannen valtion alueella, vastaa myös unionin lainsäätäjän tarkoitusta olla puuttumatta tämän yleissopimuksen määräyksiin.
- 40 Tältä osin on korostettava, että vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 5 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, toimivaltaisia viranomaisia ovat uuden asuinpaikkavaltion viranomaiset.
- 41 Lisäksi vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen 52 artiklan 3 kappaleesta ilmenee nimenomaisesti, että sopimukset, joita yksi tai useampi sopimusvaltio tekee kyseisen yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, eivät vaikuta tämän yleissopimuksen määräysten soveltamiseen sellaisten valtioiden ja muiden sopimusvaltioiden välillä. Kuten P. Lagarden kyseisestä yleissopimuksesta laatiman selitysmuistion 170–173 kohdassa vahvistetaan, yleissopimuksen 52 artiklan 3 kappale on syntynyt kompromissin seurauksena sellaisten kantojen välillä, joita ovat esittäneet yhtäältä unionin jäsenvaltiot, jotka ovat myös kaikki kyseisen yleissopimuksen sopimuspuolia ja jotka halusivat voida tehdä asiaa koskevia erillisiä sopimuksia, kuten niin sanotun Bryssel II -yleissopimuksen, jota seurasi asetus N:o 2201/2003, ja toisaalta muut vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevat valtiot, jotka olivat huolissaan siitä, että tällaisia erillisiä sopimuksia tehneet valtiot käyttäisivät niitä perustellakseen irtautumisen velvoitteista, joita niillä on kyseisen sopimuksen sopimuspuolina olevia muita valtioita kohtaan, mikä vesittäisi kyseisen sopimuksen.
- 42 Kuten Ranskan hallitus ja komissio ovat perustellusti todenneet kirjallisissa huomautuksissaan, on niin, että jos jäsenvaltion tuomioistuin olisi asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdassa säädetyn perpetuatio fori -säännön nojalla edelleen toimivaltainen huolimatta siitä, että lapsen asuinpaikka on tuomioistuimen menettelyn aikana laillisesti siirtynyt vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolena olevan kolmannen valtion alueelle, tällainen toimivallan laajentaminen olisi ristiriidassa sekä kyseisen yleissopimuksen 5 artiklan 2 kappaleen että sen 52 artiklan 3 kappaleen kanssa. Jos asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan tulkitseminen tällä tavalla hyväksyttäisiin, jolloin siis sivuutettaisiin kyseisen asetuksen 61 artiklan a alakohdan ulottuvuus, jäsenvaltiot toimisivat kansainvälisten velvoitteidensa vastaisesti (ks. vastaavasti tuomio 24.3.2021, MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, 56 kohta).
- 43 Lopuksi on täsmennettävä, että se, että vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan sijaan, ei sinänsä johda lapsen edun vaarantumiseen, koska kyseisen yleissopimuksen sopimusvaltioiden tuomioistuinten on varmistettava, että lapsen etu otetaan yleissopimuksen johdanto-osan neljännen perustelukappaleen mukaisesti ensisijaisesti huomioon.
- 44 Edellä esitetyn perusteella asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä asetuksen 61 artiklan a alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuin, jossa on pantu vireille vanhempainvastuuta koskeva oikeusriita, ei ole enää kyseisen 8 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen ratkaisemaan oikeusriitaa, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on tuomioistuimen menettelyn aikana laillisesti siirretty kolmanteen valtioon, joka on vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen sopimuspuoli.

Oikeudenkäyntikulut

- 45 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohtaa, luettuna yhdessä asetuksen 61 artiklan a alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että jäsenvaltion tuomioistuin, jossa on pantu vireille vanhempainvastuuta koskeva oikeusriita, ei ole enää kyseisen 8 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen ratkaisemaan oikeusriitaa, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on tuomioistuinmenettelyn aikana laillisesti siirretty kolmanteen valtioon, joka on toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19.10.1996 tehdyn yleissopimuksen sopimuspuoli.

Allekirjoitukset